

У подальшому описаний у даній публікації досвід персоніфікації профільного навчання в інституті післядипломної освіти шляхом переходу до кредитно-модульної форми підвищення кваліфікації вчителів хімії та інших природничих дисциплін потребує поширення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Десятниченко Н. Система підготовки вчителя для роботи в профільних класах // Директор школи. – №5 (293) лютий. – 2004. – С. 24-26.
2. Жорноски І. Профільна школа вимагає нового вчителя // Завуч, жовтень. – 2003. – № 28 (178). – С. 17-19.
3. Клокар Н.І. Характеристика моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційного підходу // Педагогіка і психологія. Вісник АПН України. – №4 (57). – 2007. – С. 53-61.
4. Кривцова А.Ю. Совершенствование системы подготовки будущих учителей в условиях модернизации образования (на материале зарубежных исследований): Дисс. ... д.п.н. – М., 2004.
5. Покроєва Л.Д. На часі – інноваційний розвиток післядипломної педагогічної освіти / Науково-методичне забезпечення переходу на кредитно-модульну форму навчання в післядипломній педагогічній освіті. – Х.: ХОНМІБО, 2008. – 136 с.
6. Попель П.П. Погляд на сучасний стан і реформи середньої хімічної освіти. Хімічна освіта в контексті Болонського процесу: Стан і перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / За заг. ред. В.П. Покася, В.С. Толмачової. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. – С. 15-17.
7. Сотніченко І.І. Про деякі аспекти підготовки вчителів до профільного навчання в старшій школі // Управління школою. – 2005. – № 14-15. – С. 12-14.
8. Хуторской А.В. Креативная функция дистанционного обучения // Интернет журнал “Эйдос”. – 2005. – 11 февраля. <http://www.eidos.ru/journal/2005/02.11.htm>.
9. Knowles M.S. The Modern Practice Adult Education. From Pedagogy to Andragogy. – Chicago, 1980.

УДК 371:53

А.В. Ткаченко

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті проаналізовані можливі шляхи, форми і методи активізації самостійної роботи студентів у навчальному процесі з фізики. Запропоновані структура самостійної роботи з фізики та методика розвитку самостійної пізнавальної активності шляхом залучення студентів до створення комп'ютерних презентацій.

The article deals with the possible ways, forms and methods analysis of student independent work activation in the process of studying physics. The structure of independent work on physics and methodology of students' independent studying of cognitive activity development by means of attracting them to making computer presentations on physics is given in the article.

“Україна чітко означила вектор входження в сім'ю європейської спільноти і відповідно до цього намагається здійснювати модернізацію діяльності вищої школи в контексті європейських вимог, проводить постійну системну роботу щодо реалізації положень Болонського процесу” [1: 3]. Тобто, сьогодні вищі навчальні заклади нашої держави переживають перехід на ECTS (європейська кредитно-трансферна система навчання). Природно, цей перехід супроводжується як позитивними моментами, так і деякими проблемними питаннями. Відтак, виникають протиріччя, одне з яких – перебудова підсвідомості студентів і викладачів у напрямку підвищення самостійності і свідомості у

навчанні. Саме тому самостійна робота студентів на сьогодні є однією із важливих і широко обговорюваних проблем дидактики.

Питанням організації самостійної роботи студентів у навчальному процесі з фізики присвячені роботи багатьох дослідників-методистів [2; 3; 4; 5 та ін.], в яких знаходимо цікаві поради та рекомендації. Але проблема на сьогодні ще не вичерпала себе і включає множину запитань відносно форм, методів та засобів організації і контролю такого виду діяльності.

У стандартах вищої професійної освіти на позааудиторну роботу відводиться не менше половини бюджету часу студента – 27 годин на тиждень у середньому за весь період. Тобто цей час передбачено для самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Але, на нашу думку, зменшення числа аудиторних годин на користь самостійної роботи не розв'язує повністю проблему підвищення якості освіти, підготовку висококваліфікованих фахівців, бо зниження об'єму аудиторної роботи не завжди супроводжується прямопропорційним збільшенням самостійної роботи студентів, а може також бути реалізовано у пасивному варіанті. Тому мета нашої роботи – виявити та проаналізувати можливі шляхи, форми і методи активізації самостійної роботи студентів з фізики та запропонувати методику розвитку самостійної активності студентів шляхом залучення їх до створення комп'ютерних презентацій з фізики (на прикладі розділу “Оптика”).

Під самостійною роботою у навчальному процесі ми розуміємо різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності тих, хто навчається, яка здійснюється в аудиторний та позааудиторний час за завданнями викладача без його безпосередньої участі. Наразі постає питання: як організувати таку роботу, щоб вона була максимально ефективною?

Ми вбачаємо два основних напрямки побудови навчального матеріалу з загального курсу фізики на основі самостійної роботи студентів:

- збільшення ролі самостійної роботи у процесі аудиторних занять шляхом розробки методик і форм, здатних забезпечити високий рівень самостійності студентів і якість підготовки майбутніх фахівців;
- підвищення активності студентів у всіх напрямках самостійної роботи в позааудиторний час.

Тому, організовуючи такий вид діяльності, ми переслідуюмо слідуєчу ідею – навчити студента вдумливо і самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, потім з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації і самовиховання з тим, щоб прищепити вміння у подальшому неперервно підвищувати свою кваліфікацію. Також ми намагаємось створити психолого-дидактичні умови розвитку інтелектуальної ініціативи на заняттях з фізики різних форм (лекціях, практичних, лабораторних, методичних та науково-дослідницьких семінарах).

Основний принцип організації самостійної роботи студентів фізичного факультету Черкаського національного університету полягає у переході від формального виконання певних завдань при пасивній ролі студента до пізнавальної активності останнього з формуванням власної думки під час розв'язання поставлених питань і задач.

Важливість наявності самостійної роботи у навчальному процесі визначається її дидактичними функціями. Вона:

- сприяє глибшому засвоєнню знань;
- виховує потребу в самоосвіті;
- формує професійні уміння і навички;
- максимально розвиває пізнавальну діяльність особистості;
- спонукає до дослідницької роботи;
- забезпечує розвиток професійної компетенції майбутнього фахівця.

Ми пропонуємо таку структуру самостійної роботи студентів під час навчання фізики (рис. 1).

Для повної реалізації цієї структури нам необхідно пам'ятати: активна самостійна діяльність студентів можлива лише за наявності серйозної і стійкої мотивації та чіткого своєчасного контролю. Тому визначимо фактори, які активізують таку діяльність:

Рис. 1. Структура самостійної роботи студентів у навчальному процесі з фізики.

1. Мотиваційний вплив викладача:

- корисність виконуваної роботи (викладач пояснює студенту, що результати його роботи можуть бути використані в лекційному курсі, в методичному забезпеченні, а також психологічно налаштовує студента, що це йому знадобиться у майбутній професії);
- залучення до олімпіад, наукових гуртків, фізичних конкурсів;
- використання мотивуючих факторів контролю знань (рейтинг, накопичувальні оцінки);
- заохочувальні фактори (стипендія, преміювання, додаткові бали);
- індивідуалізація та диференціація завдань;
- особистість викладача – як інтенсивний мотиваційний фактор (викладач є прикладом для студента як професіонал, як творча особистість; він повинен

враховувати сильні і слабкі сторони студента, його індивідуальні здібності і схильності, бачити і розвивати найкращі якості студента як майбутнього фахівця, допомагати розкрити творчий потенціал студента, визначити перспективи його внутрішнього росту).

2. Виникнення “інформаційного вакууму”, тобто ситуації, коли у студента формується потреба пізнати, оволодіти чимось новим, невідомим, потрібним, важливим для себе, а засобів задоволення такої потреби у навчальному процесі студент не знаходить.

На нашу думку, одним із перспективних напрямків самостійної роботи студентів на сьогоднішній день є створення презентацій, оскільки “методичне поле” відповідних завдань включає множину пізнавальних методів і прийомів, з якими тісно пов’язане засвоєння та якість навчання.

У зв’язку із значним зменшенням аудиторних годин із загальної фізики (зокрема з розділу “Оптика”) майже 50% програмного матеріалу не розглядається на лекціях, а відводиться на самостійне опрацювання. Також за відсутності належної матеріальної бази фізичних лабораторій істотно знижена роль навчального фізичного експерименту, зокрема демонстраційного. Тому для ефективного засвоєння знань з розділу “Оптика” та для активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів ми спонукаємо їх до створення комп’ютерних презентацій за двома напрямками:

- презентації демонстраційних дослідів для методичної підтримки лекційних занять;
- реферати-презентації (питання лекцій, які відводять на самостійне опрацювання).

Для реалізації першого напрямку на лекції ми оголошуємо студентам перелік демонстраційних дослідів, які не можна виконати реально в умовах лекційної аудиторії, але які мають бути представлені у віртуальному вигляді з відповідними коментаріями. Так, наприклад, за діючою навчальною програмою з оптики для вивчення теми “Інтерференція та дифракція світла” передбачено наступні демонстрації:

- 1) демонстрація інтерференції в тонких плівках. Просвітлюючі та відбиваючі покриття;
- 2) демонстрація інтерференції світла в інтерферометрі Майкельсона;
- 3) демонстрація явища інтерференції світла за допомогою біпризми Френеля.

Саме на заповнення цієї прогалини ми спонукаємо студентів (за бажанням, не конкретизуючи особистість студента) створювати комп’ютерні презентації вказаних демонстрацій і представляти їх на лекційному занятті з відповідними поясненнями. При цьому, для мотивації такої діяльності, ми використовуємо заохочувальний фактор (додаткові бали) та наголошуємо на корисності такої роботи як для самого студента, так і для методичного забезпечення кафедри.

Другий, запропонований нами напрямок, передбачає створення рефератів–презентацій тих питань, які виносяться лектором на самостійне опрацювання (наприклад, питання: “Інтерферометри, їх види, будова і принцип дії”, “Просвітлення оптики” і т. д.). На практичних заняттях викладач розподіляє ці питання для кожного студента і визначає термін звітування, який пов’язаний відповідно з тематикою практичних занять. Мотиваційним фактором є те, що вказані питання внесені до проміжного і рубіжного контролю знань студентів.

Для створення рефератів-презентацій студенти відшуковують необхідні інформаційні ресурси (літературні джерела, комп’ютерна мережа Інтернет), виокремлюють потрібні теоретичні та демонстраційні матеріали, компонують їх у презентацію та вчаться коментувати, тобто говорити мовою фізики.

Реферативна діяльність давно використовується у навчальному процесі, але лише у вигляді написання реферату та його зачитування на занятті. Наразі згадаймо народне прислів’я: “Краще один раз побачити, ніж сто разів почути”. Тому ми пропонуємо вдосконалити цей вид самостійної діяльності, адже мультимедійні реферати-презентації забезпечують добру наочність, розвивають індивідуальність мислення, активізують

самостійну пізнавальну діяльність та формують міжпредметні зв'язки (фізика та інформатика).

Як показує досвід, нам вдалося розробити успішну методику організації самостійної пізнавальної діяльності студентів у навчальному процесі з фізики. Зокрема створені студентами презентації використовуються як на лекційних і практичних заняттях, так і методичних семінарах, гурткових засіданнях “Школи юного фізика” (профорієнтаційний гурток по залученню абітурієнтів). Вважаємо перспективним подальший розвиток такої мультимедійної підтримки навчально-методичного комплексу кафедри загальної фізики за активного залучення до цієї справи студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузьмінський А.І. Європейська кредитно-трансферна система і міжнародна мобільність студентів. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 24 с.
2. Сиротюк В., Гордієнко Т. Деякі аспекти організації методики проведення домашніх експериментальних досліджень // Теорія та методика вивчення природничо-математичних і технічних дисциплін: Зб. науково-метод. праць Рівненського держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 1999. – №1. – С. 74-76.
3. Грудинін Б. Домашні експериментальні завдання та спостереження за розвитком творчої активності учнів // Фізика та астрономія в школі. – 2002. – № 3. – С.38-41.
4. Ткаченко А.В. Інтеграція домашніх експериментальних завдань з класними лабораторними роботами // Фізика та астрономія в школі. – 2007. – № 4. – С.45-47.
5. Корсун І.В., Сиротюк В.Д. Удосконалення методики проведення фізичного лекційного демонстраційного експерименту у вищій педагогічній школі // Зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – Вип. 10. – С. 150–152.

УДК 378

С.В. Хмельковська

МОЖЛИВОСТІ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглядаються особливості автентичних текстів, їх виховний та розвивальний потенціал. Автор надає поетапну методику роботи з неадаптованими текстами задля ефективного формування різних видів іноземного мовлення (підготовленого, спонтанного, монологічного, дискусійного).

The article is devoted to the peculiarities of authentic texts, their up-bringing and developing potential. The author describes stages of work with original texts for effective formation of different kinds of foreign speech.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти, яке інтенсивно впроваджується в Україні, ставить до особистості сучасного вчителя якісно нові вимоги, серед яких інтелектуальність педагога посідає найголовніше місце. В час, коли інформаційні технології завойовують все більший простір, авторитет учителя як носія знань значно знижується. Стає все складніше зацікавити учнів класичними засобами. Крім того, в новітніх інноваційних методиках наголошується на думці, що вчитель має лише направляти і корегувати навчальний процес, а не керувати ним. Не відкидаючи думки про позитивний вплив таких технологій на формування творчого потенціалу молоді, зазначимо: щоб змусити людину мислити, у нашому випадку навчатися, треба самому бути розвинутою, обізнаною і висококультурною особистістю, яка може не лише надавати знання з предмета, а разом з тим виховувати і розвивати дитину в демократичному режимі.